

Майбутнє добровольчих формувань у контексті змін до Закону «Про основи національного спротиву»

2022-07-09

[Ігор Коліушко](#)

Зміни до Закону «Про основи національного спротиву» прокоментував голова правління Центру політико-правових реформ Ігор **Коліушко**

Зміни до закону «Про основи національного спротиву», які дозволили спрямовувати загони Сил територіальної оборони для виконання завдань у райони ведення бойових дій з головою правління Центру політико-правових реформ Ігорем **Коліушком** обговорили [«Варіанти»](#).

— Ви ще на стадії ухвалення критикували **законопроект № 6521**, де пропонувалися зміни до закону «Про основи національного спротиву», які дозволяли спрямовувати загони Сил територіальної оборони для виконання завдань у районах ведення бойових дій?

— Верховна Рада України ухвалила законопроект № 6521 3 травня, а мої зауваги до нього стосувалися трьох основних моментів. Спочатку були зауваги до процедури роботи над законопроектом. Це не можна було вважати порушенням чи злочином, але викликало нарікання не лише в мене.

Йдеться про те, що перший варіант законопроекту № 6521, який внесли у парламент ще у січні, **взагалі не стосувався переміщення Сил територіальної оборони для виконання завдань у районах ведення бойових дій**.

Тобто **в процесі його розгляду та ухвалення відбулася маніпуляція**. Замість того, щоб підготувати та внести до Верховної Ради спеціальний законопроект для вирішення цієї проблеми, законодавець для чогось повністю змінив початковий зміст законопроекту № 6521.

— Що саме не влаштовує вас у цих змінах?

— У законі «Про основи національного спротиву» є **дві складові ТрО:**

- 1) це **військові частини Сил ТрО в складі ЗСУ**
- 2) та **добровольчі формування територіальних громад**. Без сумніву, що є логіка й потреба в тому, щоб військові частини ТрО можна було використовувати не лише в зоні територіальної оборони, але й в інших місцях.

Оскільки війна в нас йде локально, на певній території, то неправильно, коли більша частина сил ТрО України займалася б обороною лише своїх територій, зокрема, в глибокому тилу, а воювали б лише підрозділи ТрО тих областей, де проходить лінія фронту. **Цю ситуацію й виправили цим законом, тому що він дозволив скеровувати військових Сил ТрО для виконання завдань у райони ведення бойових дій.**

Разом з тим, на моє переконання, **в цьому законі варто було врегулювати те,**

- 1) коли та за яких умов виводити військові частини ТрО з областей,
- 2) як вони для цього готуються та забезпечуються, а також
- 3) вказати на те, що хтось із них має залишатися виконувати визначені законом функції у своїй зоні ТрО.

Коли у Львівській області 103 бригада ТрО поїхала на схід, то всі почали раптом ставити питання про те, а як тепер розв'язувати питання з добровольчими формуваннями?

1. Тому, що

- закон «Про основи національного спротиву» вимагає багатьох речей, які має робити представник військової частини, зазвичай це командир формування Сил ТрО, щодо штабів територіальної оборони та добровольчих формувань.

Тобто, **вже була реальна ситуація, яка виявила**

- 1) **чимало проблем**, після якої вирішувалося питання про підписання закону, який прийняли на основі законопроекту № 6521. Однак,
- 2) **висновків ніхто не зробив**,
- 3) **жодних відповідних правок не внесли**, а
- 4) просто **надали право забирати підрозділи ТрО з територій, де їх утворили**.

2. Інший важливий аспект

У змінах, які ухвалили, в усіх статтях *через кому додали*

«та добровольчі формування територіальних громад».

Цього я «не розумію взагалі», адже

норма самого закону чітко розмежовує *військові частини* та *добровольчі формування*.

- 1) У *військові частини ТрО* осіб призивають територіальні центри комплектування та соціальної підтримки ЗСУ. Призовники підписують контракт, отримують зарплату, умундирування, озброєння, живуть на казармовому режимі в період воєнного стану, проходять навчання, отримують забезпечення, тобто є повноцінними військовослужбовцями.
- 2) Коли ж мова йде про *добровольчі формування територіальних громад*, то це *добровольці, яких не мобілізували через різноманітні причини*.

Для прикладу,

- чоловік є батьком трьох дітей, за ними потрібен постійний догляд, а тому він має право не проходити мобілізацію. Але він хоче бути причетним до захисту міста та робити щось корисне. Він приходить у добровольче формування, чергує на блокпостах, проходить курс навчання з оборони на той випадок, якщо на місто реально будуть наступати.
- **Це корисна робота, саме для цього й створювалися добровольчі формування.**

Або,

- когось не мобілізують через те, що його не відпускають з роботи, оскільки він має бронь. Він також через добровольчі формування може здобути відповідну підготовку.

Учасники добровольчих формувань не отримують зарплату, форму, зброю, на блокпостах вони чергують зі власною травматичною чи мисливською зброєю.

І «раптом» в закон записують те, що їх, за рішенням головнокомандувача ЗСУ, можуть направити в зону бойових дій.

— Як варто було сформувати цю правку?

— Ще на початку травня 2022, коли відбувалася дискусія, усі прихильники такого формулювання законопроекту посилалися на досвід територіальної оборони Києва,

- коли всі підрозділи ТрО діяли спільно в однакових умовах.

На це я зауважив, що

- цей досвід не можна використовувати, оскільки на момент наступу на Київ місцеву тероборону навіть до кінця ще не сформували.
- Інший коментатор згадав момент, коли для захисту Києва добровольчим формуванням потрібно було діяти в Ірпені, наприклад, який не належить до території Києва.

Тоді я пропонував формулювання, що розв'язувало цю проблему:

«з метою захисту територіальної громади за рішенням керівника зони територіальної оборони добровольчі формування можуть діяти за межами територіальної громади».

І це б зняло всі проблеми.

Оскільки справді, межі територіальних громад у нас такі, що, інколи потребують перенесення дій ТрО на території інших громад.

Наприклад,

- Сокільники не є територією Львова, і тому блокпост на виїзд з міста знаходився посередині вулиці Стрийської, а не на кільцевій дорозі. Оскільки далі вже була територія Сокільників. Такі дурниці, звичайно, можна й потрібно виправляти, але робити це потрібно коректно.

— Якими можуть бути наслідки для добровольчих формувань через зміни, що ухвалили до закону?

— Насправді **ці зміни вбивають саму ідею добровольчих формувань у складі ТрО, яка була та є корисною.**

Мій прогноз такий, що

- **найбільш імовірним результатом цього закону буде смерть добровольчих формувань,** які формувалися для того, щоб

насамперед у мирний час створити систему підготовки до захисту на випадок воєнної загрози.

Знаю з власного досвіду, оскільки працював у штабі добровольчих формувань у Львові, про те,

- що поміж тих, хто вступив в їхні лави, є надзвичайно різні люди. Частина є достатньо підготовленою, оскільки займалися в стрілецьких клубах, добре знайома зі зброєю, знає як з нею поводитись.
- Але є й такі, які взагалі жодного відношення не мали до зброї, проте стурбовані ситуацією вони прийшли та сказали, що хочуть щось робити. Служба в добровольчих формуваннях ТрО є для них можливістю об'єднатися, проходити навчання, виконувати корисну роботу, зокрема, чергувати на блокпостах та охороняти інфраструктурні об'єкти.

Вони охоче вступали до них, оскільки **закон гарантував їм те, 1) що їх не посилять за межі територіальної громади**, а також й право на розірвання контракту після його підписання.

Водночас,

- участь у добровольчому формуванні **не звільняє** від **мобілізації** (якщо немає інших підстав), тобто держава завжди може залучити їх до ЗСУ через мобілізацію.

Нині першу гарантію вже скасували.

— Але в них ще є можливість відмовитися від участі в добровольчих формуваннях?

— Наче так. **Єдине, що у них залишається — це право вийти з добровольчого формування.**

Звісно, що **всі учасники добровольчих формувань стурбовані цими змінами.**

Ймовірно,

- якщо буде найменша спроба когось кудись послати, то всі просто вийдуть, а **добра ідея вмре.**
